

Jag har läst

Könsbytet – Och vad hände sen?

Av Johan Ehrenberg (2005)

Boken är tunn och mycket lättläst rent läsmässigt. Känslomässigt är den desto jobbigare. Det är länge sen jag läste en bok som tog tag i mig så starkt känslomässigt. Johan har ett sätt att skriva som gör att man inte kommer undan. Korta meningar. Starka ordval. Han väjer inte för de svåra meningarna. Man dras in i berättelsen, vare sig man vill eller inte...

År 1983 valde han av olika skäl att meddela att han, en välkänd och respekterad chefredaktör, tänkte byta kön och han började kalla sig för Jenny Ehrenberg. Han berättar om möten med transsexuella, transvestiter, lesbiska och bögar. Och han intervjuar dem. Samtalar med dem. Lever med dem. Till och med älskar med dem nån enstaka gång. Blir kysst av dem. Han berättar om deras ångest, deras utmaningar, deras våndor. Om självmord, om våndan inför operationer. Om längtan efter idealkönet. Om myndigheternas och omvärldens fördomsfulla och kränkande reaktioner.

Jag tänker hela tiden på den underbara TV-dokumentären ”Ångrarna”, om de två männen som opererade sig till kvinnor för många år sedan och som sedan ångrade sig och valt att åter leva som män.

Dokumentären

Pjäsen

Jag är glad att jag sett programmen, både teaterversionen och den riktiga dokumentären, när jag läste boken. Med Johans bok får jag en djupare bakgrund till många kommentarer i programmen. Johan beskrev på ett sätt så jag kände ångesten lura under skinnet.

Han berättar om när han gav sig ut i natten och mötte föraktet, hatet, förtrycket från omvärlden. Han upptäckte att ...

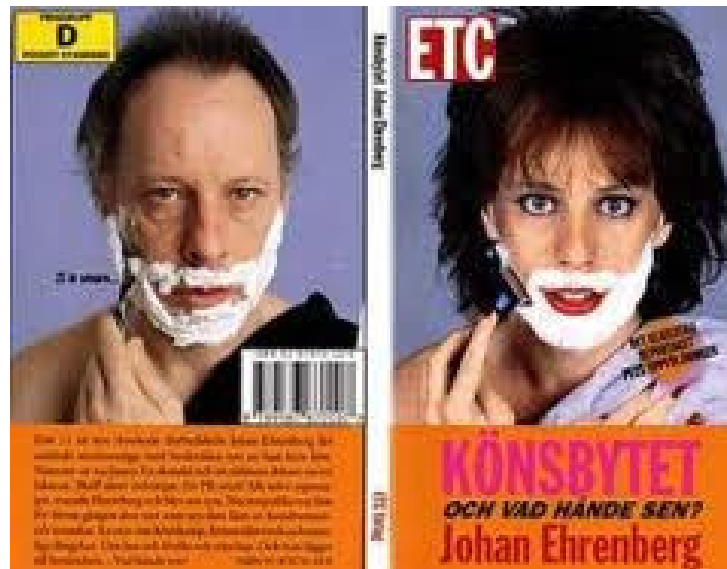
”Transsexuella ogillar transvestiter och vice versa. ... Bögar ogillar flator, flator ogillar transsexuella, transsexuella ser ner på transvestiter och transvestiter tycker illa om allihop. Förtryckta föraktar förtryckta”

Han besöker gayklubbar och klubbar för transvestiter.

”Efter maten blir det kaffe i salongen, kön till damtoaletten växer tills någon upptäcker att herrmuggen stor outnyttjad.”

Han problematiserar kön till det yttersta. Vad är en kvinna? Vad är en man?

”Jag försöker förklara: canceropererade kvinnor har lösbröst, sterila kvinnor kan inte heller få barn.”

Texten är laddad med ångest, med osäkerhet, med rädsla. Jag undrar om det här är sant eller om det är en journalists sätt att skaffa ett scoop. Under ett halvår lever han officiellt som Jenny. Han har vänner som säger: ”Ärligt talat gillar jag dig bättre som Jenny.”

Om jag tidigare har tyckt att Johan Ehrenberg var en modig, spännande och begåvad analytiker av miljö- och samhällsfrågor, framförallt ekonomiska analyser (jag prenumererar på ETC), så har min aktning för hans mycket seriösa problematisering av viktiga samhällsanalyser förstärkts enormt efter läsningen. Att försätta sig i denna situation för att djupgranska könsförtrycket i samhället är mer än vad man kan begära av någon journalist. Tankarna går naturligtvis till författare som Günther Wallraff och Jack London. Günther Wallraff riskerade ju sin hälsa när han agerade som turkisk gästarbetare i Tyskland, <http://www.guenter-wallraff.com/>¹ http://sv.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCnter_Wallraff. Han skrev bland andra böckerna ”13 icke önskvärda reportage” och ”Sju icke önskvärda industrireportage”. Jack London levde i slummen och beskrev detta i ”Avgrundens folk”. Alla tre böckerna är synnerligen läsvärda och tankvärda böcker. Men ingen av dem har tagit mig så starkt som Johan Ehrenbergs ”Könsbytet”. Kanske på grund av hans laddade skrivsätt och det laddade ämnet.

Jag får plötsligt minnesbilder. En av mina exar hade en äldre bror. När han kom upp i 55-årsåldern valde han plötsligt att klä sig i kvinnokläder. Han hette Paul och blev Paulina. Och hans 80-åriga mor sa ”Jag har alltid längtat efter en dotter”. Johan hade många vänner/väninnor bland transsexuella och transvestiter och berättar många av deras berättelser. Och jag känner hur hjärtat snörper ihop sig och tårarna kommer i ögonen. Jag kommer aldrig mer att se på dessa sexuella frågor som enkla och okomplicerade, tack vare Johans bok, och jag känner en enorm glädje över att det finns författare och journalister som han, som vågar gå över gränserna för att vi andra ska få en djupare förståelse. Och jag känner en djup tacksamhet för att jag – åtminstone i det här livet – slipper tampa med denna typ av identitetsproblem.

En av de berättelser som av någon outgrundlig anledning tog mig extra starkt var om den kvinnliga taxichauffören som egentligen hette Göran, men som jobbade som taxichauffören

¹ Om du går in på denna länk upptäcker du att Wallraffs ansikte förändras till den turkiska gästarbetarens när du pekar på Wallraff.

Lena sen många år. Hon väntade på kunder utanför ett sjukhus i Köpenhamn. En liten kvinna i 50-årsåldern kom fram och ville bli körd till andra sidan av staden. Lena/Göran sa att pendeltåget säkert skulle gå snabbare och dessutom bli avsevärt billigare. Men hon steg in i bilen. Hon såg mycket ledsen ut och det visade sig att hon just fått veta att hon hade bröstcancer och att operation var nödvändig. Hon var helt förtvivlad.

”Utan att tänka tog jag ur mitt ena lösbröst, jag höll upp det för henne, så lugnt jag kunde:

- Ja det är svårt, jag vet, men det går att lösa, jag stoppar bara in den här varje morgon, och ingen människa kan se någon skillnad.
Hon blev enormt lättad. Frågade försiktigt när jag själv opererat mig.
- För sex år sen, svarade jag.
- Sen pratade vi om annat fram till hennes adress. Hon ville betala dubbelt, jag ville inte ha något. Åkte fort min väg.”

Jag blir lika lycklig varje gång någon hjälper mig att få en förståelse för en värld jag inte har några som helst erfarenheter av och som hjälper mig att få denna inblick för förståelse.

Jag undrar naturligtvis om Johan har någon kunskap om Martinus och polförvandlingen. Jag kan förstå att de våndor, den ångest, de identitetsproblem, som Johan beskriver i sin bok kommer att bli allt vanligare ju längre fram i polförvandlingen vi alla kommer. När vi inte längre känner med säkerhet om vi är kvinnor eller män, när vi alla blir mer och mer Queer, med ett modernt uttryck. Eller mer och mer Människor, med Martinus uttryck. Jag tror att Johans bok skulle hjälpa väldigt många att förstå sina egna våndor och acceptera vad som sker, men jag tror att teorin om polförvandlingen skulle underlätta ångesten och ge människor en förståelse varför man hamnat i dessa ångestfyllda situationer och roller.

I slutkapitlet berättar Johan om 21 år senare. Om tankar och erfarenheter. Vad hände sen?

Jag vill väldigt mycket rekommendera denna underbara bok. Jag köpte den på Bokus för 38 kronor.

Dessutom ska jag skicka Martinuslänkar till Johan för kännedom. Ifall han skulle bli nyfiken.

Örebro den 16 december 2010

Pia Hellertz